

Indhold:

	Side
Formanden har ordet.....	3
Stenklubbens kommende aktiviteter.....	4
Strandstenstur til Hirtshals Klint (referat).....	7
Tur til Fyns Hoved (referat).....	8
Omtale af udstilling om sporfossiler, Naturhistorisk Museum I Aarhus.....	9
Anmeldelse og resume af hæftet, Sporfossiler Natur og Museum	11
Kurser og foredrag på Folkeuniversitetet.....	12
Indkaldelse til generalforsamling.....	18
Information om Vendsyssel Stenklub.....	19
Billedsiden.....	20

Bordplader til salg

Vendsyssel Stenklub har et antal 22 mm. spånplader på lager. Pladerne har været anvendt som bordplader på vore messer i Skagen. Da vi ikke længere anser det for sandsynligt, at vi fremover kommer til at arrangere messer, sætter vi hermed pladerne til salg.

Pladerne er savet af i bredden, så de måler 100 X 244 cm.

Der er også et større antal bordbukke.

Vi forestiller os en pris på kr. 25,- pr. plade og kr. 10,- pr. buk

Er du interesseret i at købe nogle plader, kan du rette henvendelse til Poul Erik Friis på tlf. 9896 3431 for nærmere aftale om afhentning.

Stenklubbens stensav og slibemaskine

Kan lejes af medlemmer i perioder på to uger ad gangen.

Priserne er: stensav 100 kr., slibemaskine 50 kr.

slibebåndene 20 kr. pr. stk. (korn 400 og 600).

Klubben har også en poléremaskine.

Interesserede kan kontakte Poul Erik Friis, tlf. 98 96 34 31.

Klubbens mikroskop kan lejes for 100 kr. for 14 dage. Ønsker om at leje mikroskopet rettes til Allan Andersen, tlf. 98 91 08 42. Mikroskopet skal afhentes.

Vendsyssel Stenklubs bestyrelse:

Formand:	Poul Erik Friis tlf. 98 96 34 31 E-mail: pef@eucnord.dk	Ugiltvej 758 9800 Hjørring
Næstformand:	Erik Arentsen tlf. 24 40 91 27	Sønderbro 19 4.t.v. 9000 Aalborg
Kasserer:	Allan Andersen tlf. 98 91 08 42 E-mail: aljo@has.dk	Åkandevej 23 9800 Hjørring
Sekretær:	Susanne Schmidt tlf. 98 18 53 66 E-mail: sschm@daks.dk	Revlingebakken 40 9000 Aalborg
Redaktør af Hjemmeside	Hanne Glassau tlf. 98 14 74 54 E-mail: hg@theashaab.dk	Sdr. Trandersvej 38 9210 Aalborg SØ
Bestyrelses- medlem	Henrik Arildskov tlf. 96 78 11 87 E-mail: rejseholdet@privat.dk	Ilbjergevej 25, 9800 Hjørring
Redaktør af Stendyngen	Tommy Hatting Sørensen tlf. 98 39 20 84 E-mail: tommy.h.sorensen@mail.dk	Gerdavej 1, 9520 Skørping

Vendsyssel Stenklub's **hjemmeside** findes på adressen:

www.sitecenter.dk/vendsysselstenklub

Deltagelse i Vendsyssel Stenklubs arrangementer sker på eget ansvar

2006-kontingentet i Vendsyssel Stenklub:

Enkeltperson.....	150 kr.	Par	225 kr.
Pensionist.....	100 -	Pensionistpar.....	150 -
Studerende	100 -	Unge under 18 år.....	100 -

Stenklubbens gironummer: 747-2110

Andre stenklubbers medlemsblade bedes sendt til redaktøren af Stendyngen

Kommende aktiviteter

Vi er nu klar med forårets program. Vi håber at se mange af jer på ture og til møder, kurser og foredrag.

HUSK: Hvis det er et problem med f.eks. kørsel, så ring til turlederen eller et af bestyrelsesmedlemmerne. Der er altid nogen, der har en ekstra plads.

- 24. januar : Foredrag om søpindsvin
- 7. februar : Møde i strandstensgruppen
- 4. marts : Generalforsamling
- 7. marts : Møde i strandstensgruppen
- 1. april : Fossiltur til Aggersund
- 6.-7. maj : Stenhuggerweekend
- 24.-28 maj : Tur til Sønderjylland
- 17. juni : Strandtur til Limfjorden

Det nyåbnede, Midtsønderjyllands Naturhistoriske Museum Gram Lergrav

Foredrag om søpindsvin

Vi har fået Henrik Madsen fra Molermuseet til at komme og holde et foredrag om søpindsvin. Henrik har jo sidste år haft en særudstilling på museet, netop om søpindsvin. Se nærmere i opslaget side 12.

Tid: Tirsdag den 24. januar kl. 19.00-21.00
Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14
Pris: Fri entré

Men landet er også overraskende grønt. Overalt, hvor der er rigeligt med vand til rådighed, vælder plantevæksten frem. I lavlandet findes nogle af Islands arts- og farverigeste plantesamfund domineret af græsser og urter. Hvor jordbunden tillige er næringsrig, og hvor sneafsmeltningen om foråret sker hurtigt – typisk langs kyster, vandløb og på sydeksponeerede arealer – møder man frodige heder og kær (urtelier), som i artsrigdom og skønhed let tåler sammenligning med tilsvarende plantesamfund i Skandinavien. På smeltevandssletterne langs sydkysten og på de forskelligealdrede lavamarker er der rige muligheder for at se, hvorledes plantelivet også er i stand til at kolonisere ekstremt ugæstfrie miljøer.

Der findes i Island omkring 550 forskellige arter af blomsterplanter, hvoraf de fleste kan genfindes i nabolandene. Antallet af plantegrupperne mosser og laver ligger tilsvarende på godt 500 arter for begge grupperes vedkommende.

Islands geologi. Ved lektor Erik Schou Jensen, Geologisk Museum.

De fleste kender denne beskrivelse af Island, og dog er det ikke ild, man ser, når de islandske vulkaner, som Hekla, Aska, Surtsey eller Heimey er i udbrud, men derimod lys fra en smeltet stenmasse, som med en temperatur på omkring 1.100 gr.C udsender synligt lys. Island er siden landnam kendt for sine mange vulkaner, nogle mere aktive end andre, men de indgår alle i et globalt system af vulkanisme. Nemlig den vulkanisme, der knytter sig til det geologerne kalder en åbningszone. En zone, som strækker sig ned gennem den centrale del af Atlanterhavet, gennem Det Indiske Ocean og videre ud i Stillehavet. Her åbner jordskorpen sig med mellemrum, når Jordens lithosfæreplader går fra hinanden.

Gigantiske varmemstrømninger i Jordens kappe, der som varmebuler lig mælk i varm kaffe, til stadighed fører varme fra Jordens indre frem til Jordens overfladen. Denne varmetilførsel bevirker at en del af kappematerialet lige under jordskorpen smelter op og derefter trænger frem enten som lava eller vulkanske aske. Netop under Island strømmer særlig megen varme op fra dybe del af Jordens Kappe og afstedkommer at åbningszonen her hæves op over havoverfladen. Island er derfor det sted, hvor man bedst kan studere, hvad der foregår langs den 60.000 km lange midtoceanryg der på med en havdybde ca. 1.000 m vand strækker sig gennem de store oceaner.

Temadagen afsluttes med en præsentation af Folkeuniversitetets natur- & kulturrejse til Island i sommeren 2006

Lørdag den 11/3 kl. 10.00-15.45.
Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14.
Pris: Kr. 295,-.

Stenhuggerweekend

Tid: Weekenden den 6.-7. maj kl. 9.00

Sted: Hos Joan og Poul Erik Friis, Ugiltvej 758, Hjørring

Pris: 200,00 kr. til dæknig af fællesudgifter (morgenmad, strøm, værktøj)

Tilmelding: Senest 1. april til Poul Erik Tlf. 98963431

Tur til Sønderjylland i Kr. Himmelfartsferien.

Dette års flerdagestur skal, hvis traditionen skal holdes, være indenlands. Da det efterhånden er nogle år siden, vi har været i det sønderjydske, og der for nylig er åbnet et helt nyt museum ved lergraven i Gram, faldt valget på dette. Vi skal se museet, og så skal vi selvfølgelig også bruge en dags tid i „pløret“ i selve lergraven, hvor vi forhåbentlig finder en masse spændende fossiler. Nu skal de ikke fossilinteresserede ikke fortvivle helt, vi vil også bruge en dag på at tage ud til Emmerlev Klev, som er en enestående lokalitet for løse blokke, det gælder både fossilførende blokke og ledeblokke. Vi har også planer om at besøge Vadehavscenteret, som ligger lige ved dæmningen til Mandø tæt ved Ribe, det er måske nok mest et naturcenter, men vadehav og marsk jo også noget med geologi at gøre. Vi har tradition for, at vore ture arrangeres billigst muligt. Derfor må deltagerne ikke forvente nogen luksus. Vi skal bo i et sommerhus og 2 hytter, i Arrild-Ferieby-Camping. Turen foretages i egne biler, hvor vi forsøger at fylde bilerne op, så vi kan dele udgifterne rimelig retfærdigt, og hver bil afregner selv kørsel. Det meste af maden medbringes hjemmefra, og deltagerne får tildelt arbejdsopgaver med madlavning, oprydning, rengøring m.m. Herved holdes deltagerbetalingen så langt nede som muligt. Vi tilstræber at kunne arrangere turen for et beløb på omkring kr. 600,- pr. deltager, alt inklusive (kørsel undtaget). Prisen er selvfølgelig lidt afhængig af deltagerantal. Der er tilmelding på denne tur, og deltagerne får tilsendt nærmere oplysninger om turen, når alle brikkerne er faldet på plads.

Tid: Onsdag eftermiddag d. 24. maj til søndag d. 28.

Sted: Nærmere oplysninger senere

Pris: Ca. kr. 600,- +kørsel

Tilmelding: Til Tommy Sørensen tlf. 98 39 20 84 senest den 1. marts

Strandtur til Limfjorden ved Nørholm.

Denne dag skal vi på en frisk travetur langs Limfjorden sammen med Alice, dette sted er en af hendes favoritlokaliteter, det er her Alice finder de fleste af sine flotte fossiler, bl.a. de fantastiske kisel- og kalksvampe, der kan også findes fine strandsten og hvis man er heldig et stykke rav.

Tid: Lørdag den 17. juni kl. 10.00

Sted: Vi mødes ved Klitgårds fiskerleje mellem Aalborg og Nibe

Turleder: Alice

Af praktiske grunde bedes alle, der ønsker at deltage i ekskursionen, møde på den sidste undervisningsgang i kurset 'Klinterne i Limfjordsområdet' (hold 06006), mandag den 24/4 kl. 18.00-20.30, hvor de nærmere praktiske detaljer omkring turen (lokaliteter og rute, udstyr og ikke mindst samkørsel) bliver aftalt.

Ved tilmeldingen er det vigtigt at angive, om man kan stille bil til rådighed og evt. antallet af frie pladser. Er man forhindret i at møde til introaftenen den 24/4, bedes dette også oplyst ved tilmelding.

Heldagsekskursion lørdag 29/4 kl. 08.00 til mellem kl. 18 og 19.

Mødested og -tid: P-pladsen ved Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14 kl. 08.00 præcis.

Pris: Kr. 295,- (ekskl. kørselsudgifter).

Naturens egne kunstværker

I samarbejde med Vendsyssel Stenklub, Foreningen Norden og lokale arkiver og museer.

Ved seniorforsker Stig Schack Pedersen, GEUS

Geologieksekursion til Hirtshals-Lønstrup, Nr. Lyngby.

Hvordan bliver de former til, som vi ser rundt om os i landskabet? Hvad er dynamikken bag moduleringen af flyvesandets sabelagtige former? Kan man forklare stenenes former?

Ekskursionen er bygget op om 5 emner, som hver er tilknyttet en bestemt lokalitet.

Tid: Søndag den 9. april kl. 9.30-16.00

Mødested: ved campingpladsen i Hirtshals (transport i egen bil)

Pris: 100,00 kr.

Tilmelding: senest den 20. marts til FU Hjørring Tlf: 99 23 22 02

Messekalender 2005

25.-26.	marts.....	Esbjerg
2.-3.	september.....	Ry
14.-15.	oktober.....	Næstved
28.-29.	oktober.....	Assentoft

TUR TIL FYNS HOVED

Der var masser af fine sten til samlingen på Fyns Hoved.

Lørdag den 13. august var 12-14 medlemmer af stenklubben på en spændende tur til Fyns Hoved og stenmuseet i Tarup-Davinde, inviteret af Fynske Fossilsamlere.

Vi mødtes kl. 10.30 på Fyns Hoved, hvor Mogens Hansen fra den fynske klub gav en grundig beskrivelse af landskabsformer og fundmuligheder, inden vi blev sluppet løs på den stenrige strand. Klinten er en randmoræne med materiale fra flere istider, men rummer også smeltevandsaflejringer fra det gammelbaltiske isfremstød i begyndelsen af Weichsel. Der blev fundet mange fine fossiler, især ordoviciske trilobitter og orthoceratitter samt paleocæne muslinger i grønsandsten.

Senere på dagen besøgte vi under ledelse af Peter Mortensen museet i Tarup-Davinde. Peter gav os et særdeles engageret og fagligt velfunderet indblik i museets samlinger af flotte fossiler og fine ledeblokke, primært indsamlet i de omkringliggende grusgrave. Fossilafdelingen er unik, og selv garvede palæontologer valfarter til museet for at studere samlingen, der har en bredde og kvalitet, der får de fleste større danske museer til at blegne.

Vi besluttede på stedet at arrangere en tur på et senere tidspunkt, hvor vi udover en rundvisning kan få lejlighed til at samle fossiler i grusgravene. Tak til Fynske Fossilsamlere - og ikke mindst til Peter Mortensen - for en lærerig dag på Fyns land.

Henrik.

Langt tilbage i tiden har man værdsat forstenede søpindsvin og tillagt dem magiske kræfter. Fund fra vikingetiden viser, at de har været brugt som amuletter. Lokale dialekter i Danmark har mange forskellige navne for søpindsvin, fx seppedejesten og tordensten. Den første egentlige videnskabelige undersøgelse af søpindsvins udviklingrække omfattende flere arter fremkom i 1899, 28 år efter Darwins teori om livets udvikling.

Foredraget behandler inddelingen af søpindsvin, gennemgang af forskellige arter og deres opbygning, samt en grundig og forståelig forklaring af de variationer i bevaringsformer, vi kan finde søpindsvinene i.

Du er velkommen til selv at medbringe et par søpindsvin og få dem bestemt med artsnavn og alder.

Tirsdag den 24/1 kl. 19.00-21.00.

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14.

Pris: Fri entré.

Det danske istidslandskabs udvikling

I samarbejde med Vendsyssel Stenklub.

Ved lektor Erik Schou Jensen, Geologisk Museum.

Det danske istidslandskabs udvikling gennem de sidste 150.000 år: Udgivelsen af bogen "Geologisk Seværdigheder" på Politikens Forlag i 2004 afstedkom efterfølgende en, til tider meget heftig debat, især i geologiske kredse. Denne debat resulterede i en vis forvirring og usikkerhed blandt amatørgeologer, arkæologer, skolefolk, samt hos mennesker med en almen interesse i det danske landskab og dets dannelse. En ny publikation i serien Geoviden fra Geocenter København "De seneste 150.000 år i Danmark" i efteråret 2005 forsøger at råde bod på denne forvirring. På kurset gennemgås de forskellige synspunkter og en vis klarhed forsøges tilvejebragt bl.a. ud fra observationer af istidsdannelser forskellige steder i Danmark, samt fra igangværende studier af randområderne foran jøklerne på Island.

Weekenden den 25-26/2; lørdag kl. 12.00-18.00 og søndag kl. 10.00-16.00.

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14.

Pris: Kr. 450,-.

Sporfossiler kan forstås som forstenet adfærd. De er aftryk af dyrs færden på denne planet, længe før der overhovedet var tænkt på mennesker. Fodspor, gravegange og krybespor udgør en række forstenede øjeblikbilleder, snapshots af punkter i tiden, der sætter det moderne menneskes små hundrede tusinde års eksistens i et perspektiv, som giver gåsehud og sitren ned ad ryggraden.

Spørgsmålet om, hvem der har gjort hvad, må løses ved at iagttage og sammenligne med nulevende dyr. Men i mange tilfælde er der ikke nogen tilfredsstillende forklaring. Visse sportyper har man først lært at kende som fossiler, men selv om de er blevet genfundet i dybhavet i dag, har man endnu ikke været i stand til at identificere spordannerne. Udstillingens tekster giver mange svar, men efterlader også mange ubesvarede spørgsmål.

Spor i Tiden bygger bro over kulturkløften mellem kunst og videnskab med den umiddelbare visuelle appel som virkemiddel. Seilacher selv siger om udstillingen: „Hvad angår genstande fra naturen, så er kunst og videnskab ikke modsætninger. Der er et stort overlap i de to måder at opfatte verden på. Fascination er en meget personlig følelse og vanskelig at formulere, men viljen til at skabe netop denne udstilling lyser ud af hver enkelt af de udstillede klippeflader.

Naturhistorisk Museum har udvidet udstillingen med en række danske sporfossiler. Det er spor, som enhver kan finde på stranden, hvis man først lige får søgebilledet ind på nethinden. Der er også en afstøbning af et sensationelt fund, der blev gjort for nylig - nemlig fodsporet efter en primitiv, pansret dinosaur, der gik rundt på Bornholm for 170 millioner år siden!

Kilde: Pressemeldelse fra museet

Tilbehør til slibning

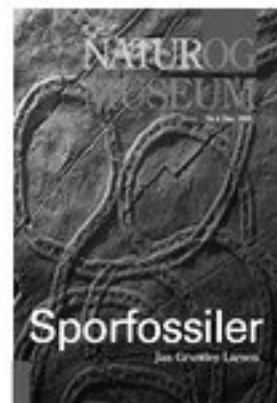
Vi har slibemaskiner, tromler, vibratorer, stensave
Vi har slibepulver, rå sten, sten i skiver, rå rav
Vi har indfatninger, både forsølvede og sterlingsølv
Vi har arbejdende værksted, ravmuseum m. fossiler

Vi sender gerne katalog over maskiner og tilbehør

Ravsliberen i Skagen Aps

Frants Kristensen

Sct. Laurentiivej 6 (v. Skagen Museum)
9000 Skagen Tlf. 98 44 55 27

I forbindelse med udstillingen er der udgivet et nummer af Natur og Museum, der omhandler sporfossiler.

Det er et meget fint og overskueligt hæfte, som jeg tror vil være en stor hjælp til at sætte navn på nogle af de ofte underlige fossiler, mange af os har liggende i et hjørne af samlingen. Der er mange flotte illustrationer med navn på de fleste, og ikke mindst en god oversigts-tavle på de to sidste sider.

Herunder er Naturhistorisk Museums egen omtale af hæftet:

af Jan Gruwier Larsen

Natur og Museum 44.årg. nr. 4, 2005
36 sider, pris: 60 kr.

Rundt omkring i verden findes spor af noget, som dyr har gjort engang. Ofte kan man slutte sig til, hvordan dyret har frembragt sporet, men i mange tilfælde har man kun en formodning om, hvilken slags dyr, der har været på færde. Sporfossiler er fantastiske naturlige kunstværker - sten med sære tegn, forunderlige figurer og sirligt slynget ornamentik - ofte flere kvadratmeter store og hundreder af millioner år gamle.

Alle skabninger, der bevæger sig på eller i jorden og havbunden, efterlader spor. Sporene forsvinder igen ved næste regnskyll, med næste bølge, eller når et nyt lag mudder lægger sig ovenpå. Ved en kæde af næsten usandsynlige begivenheder kan spor også blive spor i tiden - nemlig hvis de forstener og bevares under nye aflejringer. Nogle sporfossiler er umådeligt sjældne, mens andre er så almindelige, at de kan findes på næsten enhver strand i Danmark - hvis man altså ved, hvad man skal kigge efter.

Hæftet Sporfossiler viser en lang række eksempler fra både ind- og udland og fortæller historien bag fossilerne. Det kan være lidt af en detektivopgave at finde frem til, hvem der har gået, løbet, krøbet, boret, gravet eller gnavet i aflejringerne. Sporene kan stamme fra for længst uddøde dyr, men også fra arter, som stadig graver og efterlader sig spor - der måske bliver bevaret. Hæftets emne og de mange fine fotos åbner en for de fleste ukendt verden, der fascinerer ved sin egenart og skønhed. Til fossil-finderen er der desuden en oversigt, som kan være til hjælp ved bestemmelse af sporfossiler.

Kurser og foredrag på Folkeuniversitetet

Melbjerg Hoved, en af de mange flotte istidsklinter ved Limfjorden

Danske forstenede søpindsvin

I samarbejde med Vendsyssel Stenklub.

Ved Henrik Madsen, leder af Molermuseet på Mors.

Når vi går tur på stranden eller ad en grusvej, er vi af og til så heldige at finde et forstenet søpindsvin. Det kalder vi det for, men faktisk er der ikke tale om en del af selve søpindsvinet, men derimod en indvendig 'afstøbning' af søpindsvinets skal. Skallen har været stærk nok til at bevare et hulrum, efter at dyrets bløde dele er forsvundet, og ud af en kemisk suppe er flinten dannet og har udfyldt hulrummet. Senere er skallen slidt eller slået af.

Men der er andre bevaringsformer, og en sjælden gang kan man finde perfekt bevarede søpindsvin, dvs. med en komplet skal bevaret i hvidlig calcit, bestående af mange små plader. Nogle søpindsvin var forsynet med pigge eller køller, og yderst sjældent kan man finde nogle af disse tæt på det søpindsvin, de stammer fra.

De ældste fossiler af søpindsvin kendes tilbage fra Nedre Karbon for ca. 400 million år siden, men i Danmark stammer langt de fleste fund fra Kridt og Danien (75-60 million år siden).

Spor i Tiden

Stor international udstilling på Naturhistorisk Museum i Århus 10. januar - 17. april 2006

Spør efter dyr, der har pløjet gennem havbunden og stukket en snorkel op gennem muddret for 500 mio. år siden.

Trilobitter var de dominerende led dyr for ca. 540 mio. år siden. Deres fødesøgning har efterladt disse spor.

„Spør i Tiden“ er den danske udgave af udstillingen „Fossil Art“, der på sin verdensturné har gæstet USA, Canada, Brasilien, Portugal - og nu kommer til Århus. Udstillingen viser monumentale afstøbninger af sporfossiler - en række forstenede, naturlige kunstværker af stor skønhed. Det er den største geologiske udstilling her i landet i mange år.

Sporfossil-forskningens fader, Dr. A. Seilacher, har i en årrække rejst rundt i verden og taget de mest fantastiske afstøbninger af klippeflader med spor efter dyrs aktivitet. Udstillingens 45 paneler er visuelt meget smukke og kan nydes af et stort publikum.

Fortsættes næste side

Klinterne i Limfjordsområdet

I samarbejde med Vendsyssel Stenklub.

Ved seniorforsker, lektor Palle Gravesen, København.

I de varierede kystlandskaber omkring Limfjorden indgår der talrige klinter med smukke geologiske profiler. Lagene, der er blottede i disse klinter, fortæller om vigtige perioder i Danmarks geologiske historie.

Undergrundslagene stammer fra de geologiske tidsperioder Paleocæn/Eocæn til Oligocæn og Tidlig Miocæn og fortæller om mere end 30 millioner års historie; blandt andet om det enestående Moler med de usædvanlige fossiler af fisk, fugle og insekter m.m. Lagene fortæller fx også historien om de oligæne-miocæne lag af glimmerler med de mange fossile snegle, muslinger, krabber og endda sjældne ting som hajer, delfiner, nautiler og planter.

Istidslagene er ikke mindre spændende med deres beretning om mere end 250.000 år af Istidens senere historie.

På strandene under klinterne træffer man utroligt mange forskellige sten. Nogle stammer fra de lokale undergrundslag, mens andre er ført hertil af Istidens gletschere fra forskellige egne og til forskellige tider i løbet af Istiden.

Kurset belyser alt dette og kan afsluttes med en heldagsekskursion til Limfjordsområdet lørdag den 29/4

5 mandage kl. 18.00-20.30 (13/3, 20/3, 27/3, 3/4, 24/4).

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14.

Pris: Kr. 545,-.

Ekskursion til Limfjordsområdet

I samarbejde med Vendsyssel Stenklub.

Ved seniorforsker, lektor Palle Gravesen, København

Under forudsætning af tilstrækkelig tilslutning afholdes der en geologisk heldags-ekskursion til klinter i Limfjordsområdet lørdag den 29/4. Turen afholdes i private biler. Udgifterne betales separat af deltagerne med afregning af kørselsudgifterne deltagerne imellem bil for bil.

Ekskursionen henvender sig ikke kun til deltagerne i ovenstående kursus, men er åben for alle med interesse for at deltage, uanset om man har deltaget i kurset eller ej.

Strandstenstur til Hirtshals Klint

Den flotte klint neden for fyret i Hirtshals.

Lørdag den 1. oktober stod der strandstenstur på programmet. Vi mødtes ved fyret i Hirtshals kl. 10.00, hvorefter vi fulgtes ad til den lille parkeringsplads neden for fyret. Her startede Henrik Arildskov op med en kort, men grundig gennemgang af de forskellige stentyper, som der er mulighed for at finde på lokaliteten. Henriks medbragte sten blev nøje betragtet, og folk hæftede sig ved, hvilke sten man skulle holde særligt udkig efter.

Nede på stranden gjorde det lidt fugtige vejr det nemt at genkende nogle af de omtalte stentyper. (Vi har aldrig dårligt vejr på stenture!)!

Da de fleste havde fået fyldt rygsækkene, gik turen videre op til Orla, hvor madpakkerne kunne nydes i tørvejr. Først blev Orlas imponerende samling af kaktusser studeret (samlingen har været meget større)! Derefter så vi hans store samling af sten og mineraler fra både ind- og især udland.

Tak til Henrik og Orla for en spændende dag.

Alfred Wegener og de vandrende kontinenter

Ved lektor Erik Schou Jensen, Geologisk Museum.

De fleste mennesker har sikkert hørt om Wegeners ”vilde” teori, der gik ud på at Verdens kontinenter bevægede sig i forhold til hinanden. Alfred Wegener fremsatte i 1915 første gang sin teori, der ved sin fremkomst mødte stærk kritik i videnskabelige kredse. 50 år senere slog hans idé dog endeligt igennem med baggrund i den moderne naturvidenskabs resultater. Wegener teori kom til at betyde en videnskabelig revolution inden for den geologiske og geofysiske videnskab af samme målestok som Darwins teori om arternes oprindelse inden for Zoologi og Botanik. De færreste kender imidlertid personen bag teorien. Hvordan var denne Alfred Wegener, som i november 1930 for 75 år siden omkom på Grønlands indlandsis? Det var i november 2005 samtidig 125 år siden han blev født i Berlin i 1880. Wegener var en meget særpræget personlighed, som bl.a. nærrede en grænseløs kærlighed til Grønland og derfor deltog i flere ekspeditioner hertil bl.a. Mylius Eriksens Danmarksekspedition 1906-08 og senere sammen med I.P. Koch i 1913 hvor de krydsede Indlandsisen mellem Danmarks Havn og Upernavik.

Foredraget/causeriet omhandler en beskrivelse af personen Alfred Wegener, hans liv og virke inden for europæisk videnskabskultur. Desuden vises en ret ukendt kort filmoptagelse af Wegeners sidste ekspedition til Eismitte på Grønlands indlandsis i 1930.

Torsdag den 20/4 kl. 18.30-20.30.

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14.

Pris: Kr. 95,-.

Islands natur og geologi

Islands planteliv. Ved rejseleder, botaniker Flemming Thorning-Lund.

Ifølge sagaerne var Island, da de første nordboere slog sig permanent ned, bevokset med en tæt og sammenhængende kratagtig skov domineret af birk. De beretninger skal dog tages med forbehold, idet vidtstrakte områder i dag som også dengang henligger og har henligget som ødemark uegnet for plantevækst af betydning. Den oprindelige urskov er borte for altid, men i dag gøres der et stor indsats for at genrejse skov i Island, såvel ved udplantning af oprindelige træarter som af en række indførte.

Den islandske natur overvælder alle besøgende i kraft af et enestående dramatisk landskab præget af voldsomme processer, hvis resultater ses overalt og som stadig finder sted.

Møde i strandstensgruppen

Emnet for begge gange er blokke fra Småland og det øvrige SØ-Sverige

Tid: Tirsdag den 7. februar kl. 19.00
Sted: Hos Hugo Richner, Nejlunden 13, 9850 Hirtshals

Tid: Tirsdag den 7. marts kl. 19.00
Sted: Hos Anni og Henning Nielsen, Mosevang 9, Overlade, 9670 Løgstør

Generalforsamling

Vendsyssel Stenklub afholder ordinær generalforsamling. Igen i år bliver det en lørdag kombineret med kaffe, rundstykker og en lille travetur.

Dagsorden: se opslaget side 18.

PS. Husk, at kontingent skal være indbetalt senest februar måned.

Tid: Lørdag den 4. marts kl. 10.00
Sted: Strandfogedgården, Langelinie2, Rubjerg

Fossiltur til Aggersund Kalkværk

Stenklubben har været så heldig at få skabt kontakt til Aggersund Kalkværk, som ellers har stået som et meget interessant, men lukket land for de medlemmer, hvis vej faldt forbi. I efteråret var bestyrelsen på et forbesøg i kalkværket, og vi blev modtaget meget venligt og vist rundt på det store område. Kalkværket er aktivt, og der er derfor nogle enkle og klare sikkerhedsregler, som skal overholdes, men på de områder, som er interessante for os, kunne vi færdes frit.

Vi indleder besøget med en rundvisning på kalkværket og en orientering om produktionen, og derefter går vi ud og leder efter fossiler. Der er tale om skrivelid fra det øverste Maastrichtien, og fossilindholdet er noget anderledes end det, vi finder i Rørdal, som er fra Nedre Maastrichtien. Der kan bl.a. findes køller og skaldele fra *Tylocidaris baltica* og store flotte kiselsvampe i flint. Medbring solidt fodtøj og tøj, som passer til vejr og kridtstøv, rygsæk med sædvanligt ’kridt-udstyr’: hammer/mejsel, måske en lille økse, æsker til det fine, aviser til det grovere, poser – samt mad og drikke.

Tid: Lørdag den 1. april kl. 10.00
Sted: Aggersund Kalkværk, Aggersundvej 50, Løgstør. Vi mødes på kalkværkets P-plads. Vi går så ind samlet.

Turleder: Susanne

Generalforsamling

Vendsyssel Stenklub indkalder til ordinær generalforsamling **lørdag den 4. marts 2006 kl. 10.00** på Strandfogedgården, Nr. Rubjerg.

Foreningen er vært ved kaffe og rundstykker.

Efter generalforsamlingen tager vi en tur ud i naturen. Den endelige rute fastlægges først, når vi ser, hvordan vejret arter sig på dagen. Er vejret fint, tager vi en tur på stranden. Er vejret blæsende, vælger vi en tur i klit og skov eller evt. Mårup Kirke.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Fremlæggelse af formandens beretning
3. Fremlæggelse af foreningens årsregnskab
4. Forslag fremlagt af bestyrelsen
5. Indkomne forslag fra medlemmerne. Forslag, der ønskes behandlet, skal være formanden i hænde senest 14 dage før generalforsamlingen.
6. Fastsættelse af kontingent for 2007
7. Valg af bestyrelsesmedlemmer. På valg er Tommy, Susanne og Poul Erik. Alle er villige til genvalg.
8. Valg af to bestyrelsessuppleanter
9. Valg af revisor og revisorsuppleant
10. Eventuelt

Efter traveturen mødes vi igen på Strandfogedgården til en kop varm kaffe eller the. Vi håber, at medlemmerne møder talstærkt op og deltager i årets generalforsamling.

Formanden har ordet

Tiden flyver af sted, og pludselig er endnu et år gået. Vi har i det forløbne år tilbragt mange gode timer i selskab med klubmedlemmer på ture ud i naturen eller til møder i foreningen. Dejligt er det her ved årsskiftet at kunne sidde og se tilbage på det forgangne år og mindes mange pragtfulde oplevelser, jeg har haft sammen med medlemmerne, og jeg håber, at medlemmerne har nydt det lige så meget som jeg har.

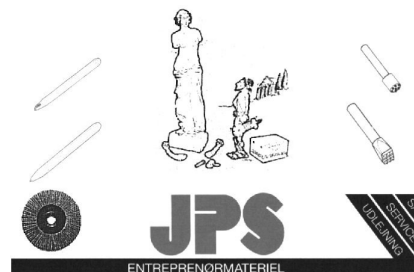
I årets løb har jeg også deltaget i flere af Folkeuniversitetets kurser og herved fået suppleret min viden om geologi. Mange af stenklubbens medlemmer har ligeledes deltaget i flere af disse kurser. Dette er meget tilfredsstillende, da vi derved, i samarbejde med folkeuniversitetet, får mulighed for også fremover at k medvirke til at kunne tilbyde flere spændende kurser med toppen af kvalificerede undervisere. Jeg ved, at dette ofte i andre af landets stenklubber er problematisk.

I dette nummer indkalder vi til den årlige generalforsamling. Sidste års generalforsamling blev afviklet på en lørdag med efterfølgende travetur ud i den vinterklædte natur. Dette arrangement oplevede vi i bestyrelsen som en succes. Igen i år forsøger vi os med en frisk "forårstur" ud i den frie natur. Den nøjagtige rute fastlægges først, når vi på dagen ser, hvordan vejret arter sig, men ét er sikkert: turens udgangspunkt bliver som sidste år Strandfogedgården i Nr. Rubjerg. Dagsordenen for generalforsamlingen er den traditionelle og kan ses andet sted her i bladet. Jeg håber rigtig mange vil deltage i generalforsamlingen og på denne måde gøre deres indflydelse gældende. Har du forslag til bestyrelsen, skal disse ifølge vedtægterne indleveres til et bestyrelsesmedlem forud for generalforsamlingen.

Hermed vil jeg ønske alle et rigtig godt nytår, og jeg ser frem til at se rigtig mange af foreningens medlemmer som deltagere i vore arrangementer i det nye år.

Poul Erik

STENHUGGER-VÆRKTØJ

Vandværksvej 25 . 9800 Hjørring . Tlf. 98928366 . 98928382

Billedsiden

Peter Mortensen fortæller ivrigt ved museet i Tarup-Davinde

Turitellasandsten, en af de mange flotte sten i museets samling.

Fine ting bliver gravet frem

Ved stenkubbens præparationskursus

Juleafslutning, denne gang på Strandfogedgården

GODT NYTÅR

Stendyngen

Nr. 1

21. årgang

Januar 2006

Kalkgraven ved Aggersund

For første gang skal vi dette forår besøge kalkgraven ved Aggersund

Inde i bladet

Forårets program
Hirtshals (referat)
Fyns Hoved (referat)
Kurser på Folkeuniversitetet
Indkaldelse til generalforsamling

Side 4
Side 7
Side 8
Side 12
Side 18

